

Edmund Morawiec

Słowo wstępne

Studia Philosophiae Christianae 29/1, 144-146

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EDMUND MORAWIEC

SŁOWO WSTĘPNE

Otwierając Sympozjum filozoficzne poświęcone pamięci Prof. Stanisława Kamińskiego, Kierownika Katedry Metodologii Nauk KUL, pragnę przypomnieć szanownym uczestnikom Sympozjum naukową sylwetkę tego uczonego.

Prof. St. Kamiński urodził się w dniu 24 X 1919 r. w Radzynie Podlaskim. Studia filozoficzno—teologiczne odbył w latach 1938—1946 w Wyższym Seminarium Duchownym najpierw w Janowie Polaskim, a potem w Siedlcach, gdzie otrzymał święcenia kapłańskie. Dalsze studia filozoficzne kontynuował na Wydziale Filozoficznym KUL, interesując się szczególnie historią logiki. Jednocześnie w 1947 r. prowadził zajęcia dydaktyczne z logiki na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych, a od 1949 r. na Wydziale Filozofii KUL. Tam też, w tymże roku, obronił rozprawę doktorską pt. *Fregego system aksjomatyczny logiki zdań w świetle współczesnej metodologii nauk dedukcyjnych*.

W latach 1950—1952 brał udział w seminarium podstaw matematyki prowadzonym przez A. Mostowskiego w Państwowym Instytucie Matematyki w Warszawie. Pod wpływem K. Ajdukiewicza poszerzył zainteresowania na dziedzinę ogólnej metodologii nauk epistemologii, a następnie pod wpływem S. Swieżawskiego i M. A. Krapca zajął się metodologią filozofii klasycznej. Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla pracowników nauki przyznała mu na podstawie całego dorobku naukowego ze szczególnym uwzględnieniem rozprawy pt. *O początkach indukcji matematycznej* stopień naukowy docenta. W 1965 r. otrzymał naukowy tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1970 r. profesora zwyczajnego. Od 1957 r. był kierownikiem Katedry Metodologii Nauk na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL. W latach 1970—1975 oraz 1977—1986 pełnił funkcję dziekana tegoż wydziału. Był też czynnym członkiem Towarzystwa Naukowego KUL, a od 1957 do 1963 r. był sekretarzem generalnym. W latach od 1981—1984 był członkiem prezydium Komitetu Nauk Filozoficznych PAN. Zmarł w dniu 21 III 1986 r.

Prof. St. Kamiński był specjalistą w takich dziedzinach poznania jak: logika łącznie z jej historią, metodologia nauk oraz filozofia klasyczna. W ramach badań z zakresu historii logiki interesował się semiotyką średniowieczną, dziejami teorii definicji czasów nowożytnych, metodą indukcyjną i dedukcyjną tych czasów, sięgając nawet do czasów współczesnych. Pozostawił także próby charakterystyki najnowszych osiągnięć z logiki i teorii nauki w Polsce. Nie obce też były Profesorowi zagadnienia z logiki formalnej. W swój spuściznie naukowej z tego zakresu pozostawił pomysły unowocześnienia tradycyjnej sylogistyki w takich jej zagadnieniach jak: prawa wnioskowania bezpośredniego, reguły negacji i kwantyfikacji terminów oraz liczba trybów konkludujących. Przedmiotem badań stała się też rola tzw. pierwszych zasad myślenia w logice. W dziedzinie metodologii nauk na specjalne podkreślenie zasługują badania zmierzające do zbudowania teorii rozumowań, uświadomienia podstaw wyróżniania odrębnych typów wiedzy ludzkiej, jak np. poznania filozoficznego, naukowego czy meta-naukowego, a w ramach tych typów: poznania teoretycznego, praktycznego, dyscyplin formalnych, empirycznych, humanistycznych. Właściwe miejsce w jego twórczości metodologicznej zajmuje zagadnienie

podstaw unifikacji nauk i „współdziałania” różnych dyscyplin naukowych, jak również zagadnienie roli czynników apriorycznych i empirycznych w uprawianiu nauk.

Szczególnie wiele uwagi poświęcił Profesor Kamiński metodologii filozofii klasycznej. Doniosłą rolę w tym rodzaju badań odegrały jego osiągnięcia z zakresu logiki, metodologii nauk empirycznych i formalnych. Badania z zakresu metodologii filozofii klasycznej dotyczyły takich zagadnień jak: określenie stosunku filozofii klasycznej, w jej wersji egzystencjalnej, do logiki współczesnej, określenie stosunku tej filozofii do empirycznych nauk szczegółowych oraz do innych systemów filozoficznych, zwłaszcza takich jak: transcendentalizm Kanta, Husserla i egzystencjalizm. Należy tu zaznaczyć, że problematyka z tego zakresu była bardzo żywo podejmowana w ramach filozofii klasycznej nurtu tomistycznego, począwszy od końca XIX w. do chwili obecnej.

Najbardziej zmiennym momentem dla jego koncepcji wykorzystania logiki formalnej w uprawianiu filozofii klasycznej były tezy wyrażające następujące przeświadczenia: a) dotychczasowe sposoby stosowania logiki współczesnej do filozofii, wyrażające się w takich postaciach jak: ontologiczna interpretacja pewnych systemów logiki nazw, formalizacja niektórych przynajmniej partii metafizyki, czy innych dyscyplin filozoficznych w drodze transponowania ich zadań na język symboliczny właściwy naukom dedukacyjnym i bezpośrednio stosowanie reguł logicznych w czynnościach dowodowych, są nie do przeprowadzenia bez równoczesnej zmiany specyfiki tej filozofii, b) nie tylko można, lecz należy wykorzystywać osiągnięcia logiki współczesnej i metodologii nauk, szczególnie w takich działach filozofii klasycznej jak: przy opracowywaniu aparatury pojęciowej oraz systematyzacji twierdzeń. W pierwszym przypadku tj. przy tworzeniu aparatury pojęciowej szczególnie pomocną rolę, zdaniem Profesora, mogą odegrać rezultaty współczesnej semantyki. Ich zastosowanie z reguły przyczynia się do osiągnięcia większej zrozumiałości specyficzności języka metafizyki. W przypadku drugim, tj. przy systematyzacji twierdzeń, filozofia klasyczna wraz z metafizyką wiele może skorzystać z teorii rozumowania.

Gdy chodzi z kolei o możliwość korzystania w uprawianiu filozofii klasycznej orientacji tomistycznej z rezultatów szczegółowych nauk empirycznych, Profesor Kamiński zajął bardziej radykalne stanowisko, niż w przypadku poprzednim. Swój pogląd wyraził w tezie, głoszącej zdecydowaną autonomizację filozofii klasycznej, wspomnianej orientacji w stosunku do nauk empirycznych. Autonomizacja ta, według Profesora, wyraża się we wzajemnej niezależności metodologicznej i epistemologicznej tych dziedzin poznania. Stanowisko w tej sprawie Profesor Kamiński uzasadnia odrębnością przedmiotu właściwego, z jednej strony filozofii klasycznej wspomnianego nurtu, z drugiej strony przedmiotem właściwym empirycznych nauk szczegółowych. Zdaniem Profesora wspomniana odrębność przedmiotów w konsekwencji prowadzi w tych dziedzinach poznania do odrębności języka, ogranicza też zakres stawiania zagadnień, a nawet determinuje sposób ich rozwiązywania. Przedmiot właściwy uchodzi tu za najbardziej pierwotną zasadę dla określania charakteru stosunku filozofii klasycznej do szczegółowych nauk empirycznych.

Profesor Kamiński poddawał również ostrej krytyce uprawianie filozofii tomistycznej w drodze nawiązywania do takich systemów filozoficznych jak: kantyzm, fenomenologia, czy też szerzej rozumiany egzystencjalizm. W publikacjach swych i wykładach podkreślał, iż z punk-

tu widzenia metodologicznego mieszanie różnych systemów filozoficznych jest zjawiskiem niedopuszczalnym. Każdy bowiem system filozoficzny wyrasta na bazie określonego przedmiotu właściwego, a konsekwentnie określonej metody tworzenia stanowiących go twierdzeń. Podobnie jak w przypadku poprzednim tak i w tym nie widział on możliwości racjonalnego, metodologicznie poprawnego sposobu uaktualniania filozofii klasycznej nurtu tomistycznego poprzez zbliżanie jej do aktualnie istniejących „modnych” systemów filozoficznych.

Rozwiązania jakie Profesor Kamiński pozostawił w zakresie wyżej wspomnianej problematyki nie były i nie są obojętne dla sposobu uprawiania filozofii tomistycznej, a konsekwentnie nie były i nie są obojętne dla jej wyglądu, tak w aspekcie pragmatycznym, jak i pragmatycznym. Dzięki właśnie tym ustaleniom filozofia tomistyczna uzyskała zdecydowanie nową i zarazem odrębną postać w relacji do postaci zastanych. Zauważyć to może każdy, kto zna filozofię tomistyczną ostatnich czasów, tak w jej aspekcie statycznym jak i funkcjonalnym. Mam tu na myśli okres od początku XX wieku aż do chwili obecnej.

Profesor Kamiński był świetnym dydaktykiem i dobrym wychowawcą młodego pokolenia filozofów. Jego wykłady z zakresu metodologii nauk, logiki, teorii filozofii, tak kursoryczne jak i monograficzne charakteryzowały się zawsze starannym przygotowaniem, przejrzystością struktury i dla każdego uważnie słuchającego, zrozumiałością. Można tu powiedzieć, że cały wysiłek Profesora Kamińskiego był ciągle i nierozdzielnie sprzężony z troską o jasne i wyraźne wypowiedzianie treści, które prezentował na swoich wykładach. Zadania jakie sobie stawiał jako myśliciel stykały się z zadaniami nauczyciela. Własnym przykładem uczył, jak z innymi współmyśleć, współdociekać, a w ten sposób uczył po prostu jak pracować. Nie był zwolennikiem mieszania studentów w prace, do których nie byli odpowiednio przygotowani. Nie propagował więc dyletanctwa w ramach wspólnot studenckich. Był raczej przekonany, że młodzieży filozofującej, niezdyscyplinowanej w uprawianiu filozofii, potrzebna jest zaprawa elementarna, wdronienie w umiejętność pracy umysłowej poddanej rygorom metodologicznym. Dostrzegał potrzebę uwalniania młodych filozofujących od nawyków roboty byle jakiej i przyuczania ich w zamian, do wymogów dobrej roboty. Potrzebę tę realizował przy każdej okazji, przy każdym służbowym spotkaniu się ze studentami, co dawało wrażenie, że jest on profesorem niezwykle wymagającym. Był ceniony przez wszystkich, tak studentów jak i profesorów. Jego bowiem głęboka znajomość natury poznania naukowego w ścisłym tego słowa znaczeniu i znajomość natury filozofii, a w specjalny sposób filozofii klasycznej nurtu tomistycznego powodowała, że tam gdzie znalazł się Profesor Kamiński, filozofii klasycznej wspomnianego nurtu, nie mogła stać się krzywdą. Rodziła więc poczucie swoistego bezpieczeństwa.